

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 24429/2024
10.07.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., правне следбенице покојног тужиоца ББ, бившег из ..., чији је пуномоћник Мирослав Манасијевић, адвокат из ..., против туженог ВВ из ..., чији је пуномоћник Филип Нешић, адвокат из ..., ради дуга, и по противтужби туженог-противтужиоца ВВ из ..., против тужиле-противтужене АА из ..., ради утврђења ништавости уговора, одлучујући о ревизији туженог-противтужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 3415/2023 од 30.05.2024. године, у седници одржаној 10.07.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА ревизија туженог-противтужиоца, па се **УКИДА** пресуда Апелационог суда у Нишу Гж 3415/2023 од 30.05.2024. године у усвајајућем делу става четвртог и петог изреке пресуде и у ставу седмом изреке пресуде.

ОДБИЈА СЕ ревизија туженог-противтужиоца изјављена против усвајајућег дела става другог изреке и усвајајућег дела става трећег изреке пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 3415/2023 од 30.05.2024. године.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж 3415/2023 од 30.05.2024. године у ставу првом изреке, укинута је пресуда Основног суда у Лесковцу П 2279/2022 од 25.04.2023. године. У ставу другом изреке, одлучено да се обавезе тужени-противтужилац да тужили-противтуженој на име позајмице на основу Уговора о зајму од 02.01.2006. године исплати новчани износ од 10.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, са законском затезном каматом на годишњем нивоу у висини референтне каматне стопе Европске централне банке на главне операције за рефинансирање увећане за 8 процентних поена у динарској противвредности по средњем курсу на дан исплате почев од 25.12.2012. године па до исплате, док је захтев тужиле за исплату затезне камате на наведени износ за период од 16.12.2006. године до 24.12.2012. године одбијен. У ставу трећем изреке, обавезан је тужени да тужили на име позајмице исплати новчани износ од 5.000 евра по основу Уговора о зајму у усменој форми из 2007. године у динарској

противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, са законском затезном каматом на годишњем нивоу у висини референтне каматне стопе Европске централне банке на главне операције за рефинансирање увећане за 8 процентних поена у динарској противвредности по средњем курсу на дан исплате почев од 25.12.2012. године па до исплате, док је захтев тужиле за исплату затезне камате на наведени износ за период од 01.01.2008. године до 24.12.2012. године одбијен као неоснован. У ставу четвртом изреке, обавезан је тужени да тужили на име дуга по основу обрачунате камате исплати новчани износ од 7.320 евра по Уговору о зајму од 03.01.2008. године у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, док је тужбени захтев којим је тражена затезна камата на овај износ у висини референтне каматне стопе Европске централне банке на главне операције за рефинансирање увећане за 8 процентних поена у динарској противвредности по средњем курсу на дан исплате почев од 28.12.2008. године до исплате, одбијен као неоснован. У ставу петом изреке, обавезан је тужени да на име дуга по основу обрачунате камате исплати тужили износ од 3.500 евра по Уговору о зајму од 05.09.2009. године у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, док је захтев тужиле за исплату затезне камате на годишњем нивоу у висини референтне каматне стопе Европске централне банке на главне операције за рефинансирање увећане за 8 процентних поена у динарској противвредности по средњем курсу на дан исплате почев од 27.12.2009. године до исплате, одбијен као неоснован. У ставу шестом изреке, усвојен је противтужбени захтев туженог-противтужиоца и утврђено према тужили-противтуженој да је Уговор о зајму закључен дана 05.09.2009. године између зајмодавца сада покојног ББ и зајмопримца туженог ВВ ништав уговор и не производи правно дејство. У ставу седмом изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, дела којим је усвојен тужбени захтев тужени-противтужилац благовремено је изјавио ревизију из свих разлога предвиђених Законом о парничном поступку.

Одлучујући о изјављеној ревизији на основу члана 403. став 2. тачка 2. и члана 408. ЗПП, Врховни суд је оценио да је ревизија туженог-противтужиоца делимично основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Ревизијом се посебно не указује на друге битне повреде одредаба парничног поступка из става 2. наведеног члана, који су чланом 407. став 1. тачка 2. ЗПП предвиђени као разлози за овај ванредни правни лек, нити се наводи конкретна процесна одредба коју другостепени суд није применио или је погрешно применио, и тако учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. наведеног Закона која је утицала или је могла утицати на одлуку о жалби.

Према утврђеном чињеничном стању, странке су закључиле два уговора о зајму и то писани Уговор о зајму од 02.01.2006. године, по ком уговору је сада покојни тужилац ББ, као зајмодавац, предао туженом, као зајмопримцу, износ од 10.000 евра са уговореним роком враћања до 15.12.2006. године, са месечном каматом од 2%. У самом уговору је констатовано да зајмодавац даје зајмопримцу означени износ, што су странке потврдиле потписивањем уговора, а што је потврдила и сведок тужила АА,

која је избројала новац и исти предала свом супругу тужиоцу ББ који је новац дао туженом, чиме је тужилац испунио своју уговорну обавезу на предају позајмљеног новца. Тужени није доказао да је позајмљени износ новца вратио. Тужени своју уговорну обавезу није извршио и није вратио позајмљени новац, због чега је на основу члана 557. и члана 562. Закона о облигационим односима као и члана 124. Закона о облигационим односима исти обавезан да тужиљи исплати дуговани износ од 10.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате. Према писаном уговору од 02.11.2006. године тужени је зајам био у обавези да врати до 15.12.2006. године. Међутим, како тужени није у овом року вратио зајам, суд је прихватио тврдњу тужиоца да су накнадно закључени писани уговори од 03.01.2008. године и 05.09.2009. године садржали договор странака о висини дуга и новом року доспелости обавезе. Према последњем закљученом уговору од 05.09.2009. године, наведени рок доспелости свих износа је 25.12.2012. године, па тужиљи припада камата од наведеног датума до коначне исплате и то по члану 4. став 1. Закона о затезној камати по коме стопа затезне камате из члана 2. овог Закона на износ дуга који гласи на евре утврђује се на годишњем нивоу у висини референтне каматне стопе Европске централне банке на главне операције за рефинансирање увећане за 8 процентних поена. Даље, правни претходник тужиле, сада покојни ББ, усменим уговором је туженом позајмио је износ од 5.000 евра и тај му је износ предао у Лесковцу на ОМВ пумпи. Тужени позајмљени износ новца није вратио тужиоцу као зајмодавцу, па је применом члана 557. и 562. Закона о облигационим односима обавезан да тужиљи као правном следбенику зајмодавца исплати дуговани износ. На досуђени износ девиза тужиле је суд признао право на исплату камате по Закону од 25.12.2012. године када је према договору странака у писаном уговору од 05.09.2009. године тужени требао да врати укупан дуговани износ који садржи главни дуг по уговорима о зајму од 2006. и 2007. године и обрачунате износе уговорене камате на основу члана 277. Закона о облигационим односима. Тужилац ББ и тужени су закључили писани Уговор о зајму од 03.01.2008. године у коме је наведено да тужилац дао на зајам туженом износ од 22.320 евра са роком враћања 27.12.2008. године. Апелациони суд је закључио да се ради о привидном уговору из члана 66. став 1. Закона о облигационим односима по коме привидан уговор нема дејство међу уговорним странама, па самим тим наведени уговор о зајму дејство међу уговорним странама. На овакав закључак упућује неспорна тврдња странака да по том уговору тужилац није предао никакав износ новца туженом на име позајмице, што је иначе суштина тог уговора, нити су странке код потписивања тог уговора уопште имале намеру да уговоре обавезу тужиоца на предају било ког износа новца, па ни износа означеног у уговору. Странке су договориле нови рок доспелости обавеза из Уговора из 2006. и 2007. године и то зајам из 2006. године – 10.000 евра, зајам по Уговору из 2007. године – 5.000 евра и износ обрачунате уговорене камате од 10.000 евра у износу од 7.320 евра. Сам тужени се изјашњавао да уговори закључени 2008. и 2009. године односе само на прерачун камате, а свим потписом на уговору се сагласио са тим дуговањем. Другостепени суд је усвојио тужбени захтев тужиле за исплату износа уговорене камате од 7.320 евра у динарској противвредности, а одбијен је захтев тужиле да се на овај износ исплати камата по Закону, с обзиром да је одредбом члана 279. став 1. прописано да на доспелу а неисплаћену уговорну или затезну камату, као и на друга доспела повремена новчана давања не тече камата, изузев када је то законом одређено. Износ од 3.500 евра су накнадно обрачунате уговорене камате и то је споразум странака о висини дуговања туженог по раније закљученим уговорима који производи правно дејство у смислу члана 66. став 1. Закона о облигационим односима.

Другостепени суд је након одржане расправе одлучио тако што је укинуо пресуду Основног суда у Лесковцу П 2279/2022 од 25.04.2023. године и обавезао туженог-противтужиоца да тужиљи на име позајмице по основу Уговора о зајму од 02.01.2006. године и по Уговору из 2007. године исплати на име главнице укупно 15.000 евра, док је одбио захтеве тужиље-противтужене да се обавезе тужени-противтужилац да плати законску затезну камату на наведене износе за период до 24.12.2012. године. Суд је прихватио да је између странака постојао договор о исплати уговорене камате, па је обавезао туженог-противтужиоца да тужиљи плати на име уговорене камате по уговору из 2006. године – 7.320 евра, а по уговору из 2007. године – 3.500 евра док је одбио тужбени захтев којим је тражена затезна камата на овај износ. Суд је нашао да је уговор од 05.09.2009. године привидан правни посао, па је стога утврдио ништавост тог уговора. Одлучено је да свака странка сноси своје трошкове. О тужбеним захтева другостепени суд је одлучио применом материјалног права из одредбе члана 557. и 562. Закона о облигационим односима и одредбе члана 277. Закона о облигационим односима.

По становишту Врховног суда другостепени суд је одлучујући о главном дугу са припадајућом каматом одлучио правилном применом материјалног права, док је о је о обрачунатој уговореној камати одлучио уз погрешну примену материјалног права.

Одредбом члана 557. Закона о облигационим односима дефинисан је појам уговора о зајму и нормирано да се уговором о зајму обавезује зајмодавац да преда у својину зајмопримцу одређену количину новца или других заменљивих ствари, а зајмопримац се обавезује да му врати после извесног времена исту количину новца односно исту количину ствари исте врсте и истог квалитета. Поред ове основне обавезе зајмопримца према члану 558. став 1. ЗОО зајмопримац се може обавезати да уз главницу дугује и камату. Што се тиче рока враћаја зајма према члану 562. ЗОО зајмопримац је дужан вратити у уговореном року исту количину ствари исте врсте и квалитета. Ако уговорачи нису одредили рок за враћање зајма нити се он може одредити из околности зајма, зајмопримац је дужан вратити зајам по истеку примереног рока који не може бити краћи од 2 месеца рачунајући од зајмодавчевог тражења да му се зајам врати.

Одредбом члана 371. Закона о облигационим односима прописано је да потраживања застаревају за десет година, ако законом није одређен неки други рок застарелости.

На основу цитираних одредаба Закона о облигационим односима и по становишту Врховног суда тужени је дужан вратити тужиљи главни дуг од укупно 15.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, са законском затезном каматом на годишњем нивоу у висини референтне каматне стопе Европске централне банке на главне операције за рефинансирање увећане за 8 процентних поена у динарској противвредности по средњем курсу на дан исплате почев од 25.12.2012. године па до исплате.

Неосновани су наводи ревидента да је другостепени суд погрешно одлучио о његовом приговору застарелости. Правилан је став другостепеног суда да је основ уговора тужбеног захтева враћање зајма по уговорима из 2006. године и 2007. године, а

да је тужба поднета 22.12.2015. године, па у смислу цитиране одредбе члана 371. ЗОО, потраживање тужиље није застарело, јер није протекао десетогодишњи рок од доспелости обавезе. У том делу Врховни суд прихвата у целости разлоге другостепеног суда.

Одредбама члана 299. Закона о облигационим односима регулисана је уговорена камата која, за разлику од затезне камате која је претпостављена штета због доцње дужника новчане обавезе, представља накнаду повериоцу за коришћење његовог новца и због такве правне природе њена стопа није прописана законом, већ може бити предмет уговарања. Међутим, и код уговарања стопе уговорене камате постоје одређена, законом прописана ограничења. Тако је одредбама члана 399. ставови 1. и 2. ЗОО прописано да стопа уговорене камате између физичких лица не може бити већа од каматне стопе у месту испуњења која се у месту испуњења плаћа на штедне улоге по виђењу, док се у погледу највише уговорене каматне стопе између правних лица примењују одредбе посебног закона. Ако је камата уговорена, а није одређена њена стопа нити време доспевања, између физичких лица важи каматна стопа која се у месту испуњења плаћа на штедне улоге по виђењу, а између правних лица важи каматна стопа коју банка или друга банкарска организација плаћа односно уговара за такву или сличну врсту посла и доспева по истеку године, ако за одређени случај није предвиђено шта друго (члан 399. став 3. ЗОО). Ако је уговорена камата већа од дозвољене, примениће се највећа дозвољена каматна стопа (члан 399. став 4. ЗОО).

Основано се у ревизији туженог наводи да суд није водио рачуна о цитираним одредбама Закона о облигационим односима када је одлучио о томе да досуди износе обрачунате, а неисплаћене уговорене камате, односно да стопа уговорене камате између физичких лица не може бити већа од каматне стопе која се у месту испуњења плаћа на штедне улоге по виђењу и да уколико је уговорена већа камата од дозвољене, примениће се највећа дозвољена. Стога је Врховни суд у том делу другостепену пресуду укинуо (усвајајући део става четвртог и петог изреке).

Одлука о трошковима поступка укинута је, јер зависи од одлуке о главној ствари.

У поновљеном поступку, другостепени суд ће поступити у складу са указаним примедбама и донети одлуку у складу са законом, правилно примењујући правила о терету доказивања.

Из изнетих разлога, Врховни суд је на основу члана 414. став 1. и члана 416. став 2. ЗПП, одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Мирјана Андријашевић,с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић